

หลักสูตรฝึกอบรม โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน จำนวน 6 ชั่วโมง

ความเป็นมา

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล โดยมีประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่การเลือกตั้งตามวาระเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ "พลเมือง" (Civic Education) ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในสิทธิ หน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปี 2569 สังคมไทยเผชิญกับความท้าทายจากข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน (Fake News) และความขัดแย้งทางความคิดในโลกดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ประจำปี 2569 ที่มุ่งเน้นการสร้าง "คนฉลาดเรียนรู้" และการยกระดับสมรรถนะพลเมืองให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีวิจรรณญาณ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอย่างสร้างสรรค์

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนในชุมชนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นยังอยู่ในระดับที่จำกัด ดังนั้น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปางศิลาทอง จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ เพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen) ที่รู้เท่าทันสื่อ และเป็นพลเมืองคุณภาพที่สามารถใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชนได้อย่างสันติวิธี ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในชุมชนขึ้น เพื่อมุ่งเน้นการให้ความรู้เชิงรุก เสริมสร้างทัศนคติที่ดี และปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับฐานรากอย่างเป็นรูปธรรมสืบไป

หลักการของหลักสูตร

- เป็นหลักสูตรที่เน้นบูรณาการเนื้อหาสาระภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรม จริยธรรม
- เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้โดยเน้นบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคลและชุมชน

จุดมุ่งหมาย

- เพื่อให้คนในชุมชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของตนเอง
  - เพื่อปรับทัศนคติให้ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น
- เพื่อสร้างความตระหนักว่า "เสียงของทุกคนมีค่า" และสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้

เป้าหมาย

ประชาชน และนักศึกษา ศร.ระดับตำบลหินดาด จำนวน 6 คน

ระยะเวลา

วันที่ 29 มกราคม 2569

โครงสร้างหลักสูตร

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1	กิจกรรมสร้าง ความคุ้นเคย "เสียงของทุกคนมีค่า"	กิจกรรมละลาย พฤติกรรม กิจกรรมสร้าง ความคุ้นเคย "เสียงของทุกคนมี ค่า"	ช่วงละลาย พฤติกรรม: "คลื่นมนุษย์ พลังพลเมือง" ให้ทุกคนยื่น ล้อมวงใหญ่ แบ่งเป็นวงละ 3 คน)	ใช้เกมส์, การ อภิปรายกลุ่ม, การ แสดงบทบาท สมมติ	30 นาที	1 ช.ม.
2	หลักการพื้นฐานของ ประชาธิปไตย สิทธิ หน้าที่ และบทบาท ของตนเองในฐานะ พลเมือง	อธิบายหลักการ พื้นฐานของ ประชาธิปไตย สิทธิ หน้าที่ และ บทบาทของ ตนเองในฐานะ พลเมืองในระดับ ท้องถิ่น	ความหมายของ ประชาธิปไตยที่ ไม่ใช่แค่การ เลือกตั้ง, สิทธิ ขั้นพื้นฐานตาม รัฐธรรมนูญ, หน้าที่พลเมือง และการเคารพ สิทธิผู้อื่น	บรรยายให้ความรู้	2 ช.ม.	-
2	กิจกรรมแบ่งกลุ่ม ระดมสมอง ปัญหาใน ชุมชนและการแก้ไข ด้วยกระบวนการ การประชาธิปไตย	มีความรู้ความ เข้าใจในการ แก้ปัญหาในชุมชน และการแก้ไขด้วย กระบวนการ การประชาธิปไตย	การแก้ปัญหาใน ชุมชนและการ แก้ไขด้วย กระบวนการ ประชาธิปไตย	ใช้เกมส์, การ อภิปรายกลุ่ม, แบ่งกลุ่มใช้ "กระ ดาษบรูฟ" เขียน ปัญหาที่พบใน ชุมชนออกมาให้ มากที่สุด	30 นาที	1 ช.ม.

3	การเลือกตั้งตัวแทน หรือการทำประชาคม หมู่บ้าน เพื่อตัดสินใจเรื่อง สำคัญ	มีความรู้ความ เข้าใจในการ เลือกตั้งตัวแทน หรือการทำ ประชาคมหมู่บ้าน เพื่อตัดสินใจเรื่อง สำคัญ	การเลือกตั้ง ตัวแทน หรือกา ร่าประชาคม หมู่บ้าน เพื่อตัดสินใจ เรื่องสำคัญ	บรรยายให้ความรู้	-	1 ช.ม.
---	--	---	---	------------------	---	--------

สื่อการเรียนรู้

1. สื่อดิจิทัลและมัลติมีเดีย (Digital Media) คลิปวิดีโอสั้น
2. เพาเวอร์พอย
3. กระดาษ ปูฟ, ปากกาเคมี

การวัดผลประเมินผล

1. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
2. การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ ได้ผลงานที่มีคุณภาพสามารถสร้างบันทึกรายรับ-รายจ่ายได้และจบหลักสูตร

เกณฑ์การจบหลักสูตร

1. มีผลการประเมินตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

หมายเหตุ หน่วยจัดการเรียนรู้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน

1. ชื่อโครงการ : โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน

2. ความสอดคล้องกับนโยบาย

สอดคล้องกับจุดเน้นการดำเนินงาน กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

1. พลิกโฉมระบบการเรียนรู้สู่ความยืดหยุ่น เชื่อมโยง และไร้รอยต่อ

1.1 ยกกระดับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิ ตามระดับ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง และทักษะที่จำเป็น สร้างทางเลือกที่หลากหลายและยืดหยุ่น เชื่อมโยง รูปแบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและไร้รอยต่อ

3. ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคต สู่การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ

3.3 ปลูกฝังความเป็นพลเมืองคุณภาพ ผ่านการบูรณาการการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ หน้าที่ พลเมือง ศีลธรรม ประชาธิปไตย และสถาบันหลักของชาติ ในบริบทที่ร่วมสมัย ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกสาธารณะ และความเป็นพลเมืองดี เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สอดคล้องกับพันธกิจของ สกร.ระดับอำเภอปางศิลาทอง ประจำปีงบประมาณ 2569

ข้อ 1 จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้ เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชน ทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้เหมาะสม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

3. หลักการและเหตุผล

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล โดยมีประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่การเลือกตั้งตามวาระเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ "พลเมือง" (Civic Education) ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในสิทธิ หน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ปี 2569 สังคมไทยเผชิญกับความท้าทายจากข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน (Fake News) และความขัดแย้งทางความคิดในโลกดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจและการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ประจำปี 2569 ที่มุ่งเน้นการสร้าง "คนฉลาด เรียนรู้" และการยกระดับสมรรถนะพลเมืองให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีวิจรรณญาณ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอย่างสร้างสรรค์

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนในชุมชนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นยังอยู่ในระดับที่จำกัด ดังนั้น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอปางศิลาทอง จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้นี้ เพื่อให้ประชาชนมีความพร้อมในการเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen) ที่รู้เท่าทันสื่อ และเป็นพลเมืองคุณภาพที่สามารถใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชนได้อย่างสันติวิธี ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในชุมชนขึ้น เพื่อมุ่งเน้นการให้ความรู้เชิงรุก เสริมสร้างทัศนคติที่ดี และปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับฐานรากอย่างเป็นรูปธรรมสืบไป

4. วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.2 เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นผ่านกลไกประชาคมหมู่บ้านหรือวิถีประชาธิปไตยชุมชน

4.3 เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตื่นรู้ ที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และเห็นความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ

5. กลุ่มเป้าหมาย

เชิงปริมาณ

- ประชาชน และนักศึกษา ศกร.ระดับตำบลหินดาด อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 6 คน

เชิงคุณภาพ

- ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมร้อยละ 80 ผู้เข้าร่วมโครงการมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นพลเมืองดี และสามารถนำความรู้ไปขยายผลหรือประยุกต์ใช้ในวิถีประชาธิปไตยชุมชนและมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

6. วิธีการดำเนินงาน

กิจกรรมหลัก	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ
1. สำรวจความต้องการของประชาชนในการจัดกิจกรรม	เพื่อสำรวจความต้องการของประชาชนในชุมชน	ประชาชน และ นักศึกษา ศกร.ระดับ ตำบลหินดาด	6 คน	ในพื้นที่ตำบล หินดาด	มกราคม 2569	-
2. วิเคราะห์ความของประชาชนในการจัดกิจกรรม	เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการได้รับความรู้ด้านต่าง ๆ	ประชาชน และ นักศึกษา ศกร.ระดับ ตำบลหินดาด	6 คน	ในพื้นที่ตำบล หินดาด	มิถุนายน 2569	-
3. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามความต้องการ						
3.1 โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน	3.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่	ประชาชน และ นักศึกษา ศกร.ระดับ	6 คน	ศกร.ระดับ ตำบล หินดาด	29 มกราคม 2569	2,400.00.-

กิจกรรมหลัก	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ
	<p>และความรับผิดชอบของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p> <p>3.2 เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นผ่านกลไกประชาคมหมู่บ้านหรือวิถีประชาธิปไตยชุมชน</p> <p>3.3 เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองต้นรู้ ที่มี ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และเห็นความสำคัญของการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกกระดับ</p>	ตำบลหินดาต		(กลุ่มเรียงกะพง) อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร		
4. นิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมรายไตรมาส และประชาสัมพันธ์เผยแพร่การดำเนินงาน	เพื่อติดตามผลการจัดกิจกรรมว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์	ครูศูนย์การเรียนรู้และทีมนิเทศ	2 คน	ศกร.ระดับตำบล หินดาต (กลุ่มเรียงกะพง) อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร	29 มกราคม 2569	-
5. ประเมินผล รายงานผลการจัดกิจกรรม	เพื่อรายงานผลการจัดกิจกรรมให้บังคับบัญชาทราบต่อไป	ครูศูนย์การเรียนรู้	1 คน	สกร.ระดับอำเภอ ปางศิลาทอง	กุมภาพันธ์ 2569	-

7. วงเงินงบประมาณ

เงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ผลผลิตผู้รับบริการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง งบดำเนินงาน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ไตรมาส 1 – 2 (ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน) รหัสงบประมาณ 20334332005002000000 กิจกรรมหลัก 20334690003200000 แหล่งของเงิน 6911200 งบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำนวน 2,400.-บาท (สองพันสี่ร้อยบาทถ้วน)

1. ค่าตอบแทนวิทยากรจำนวน 6 ชม. x 200 บาท	เป็นเงิน 1,200.- บาท
2. ค่าอาหารกลางวัน จำนวน 6 คน x 70 บาท x 1 มื้อ	เป็นเงิน 420.- บาท
3. ค่าอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม จำนวน 6 คน x 30 บาท x 2 มื้อ	เป็นเงิน 360.- บาท
4. กระดาษปรีฟ จำนวน 4 แผ่น x 10.- บาท	เป็นเงิน 40.- บาท
5. ปากกาเคมีจำนวน 10 ด้าม x 25.- บาท	เป็นเงิน 250.- บาท
6. กระดาษ DOUBLE A 80 แกรม จำนวน 1 รีม x 130.- บาท	เป็นเงิน 130.- บาท

รวมเป็นเงิน 2,400.-บาท (สองพันสี่ร้อยบาทถ้วน)

หมายเหตุ ถ้าวางตามจริง

8. แผนการใช้จ่ายงบประมาณ

กิจกรรมหลัก	ไตรมาส 1 (ต.ค.-ธ.ค.68)	ไตรมาส 2 (ม.ค.-มี.ค.69)	ไตรมาส 3 (เม.ย.-มิ.ย.69)	ไตรมาส 4 (ก.ค.-ก.ย.69)	หมายเหตุ
ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผน					
1. โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน	-	2,400.00.-	-	-	

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวศศิธร การะเวก ครูศูนย์การเรียนรู้
นางสาวรินดา ศาสนะ ครูศูนย์การเรียนรู้

10. เครือข่าย

- 10.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 10.2 ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน

11. โครงการที่เกี่ยวข้อง

- 11.1 โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่าย
- 11.2 โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะชีวิต
- 11.3 โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
- 11.4 โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ

12. ผลลัพธ์ (out come)

- ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจในการออกไปเลือกตั้งและไม่ขายเสียงและเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

13. ดัชนีชี้วัดผลสำเร็จของโครงการ

ตัวชี้วัดผลผลิต(output)

- ผู้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม ระดับดีขึ้นไป

ตัวชี้วัดผลลัพธ์(out come)

- ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจในการออกไปเลือกตั้งและไม่ขายเสียงและเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

14. การติดตามและประเมินผลโครงการ

1. แบบประเมินความพึงพอใจ
2. การสังเกต

โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน

วันที่ 29 มกราคม 2569

ณ ศกร.ระดับตำบลหินดาด(กลุ่มเริงกะพง) อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

*****

- เวลา 08.30 - 09.00 น. - ลงทะเบียน
- เวลา 09.00 - 10.30 น. - กิจกรรมละลายพฤติกรรม กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย และ "เสียงของทุกคนมีค่า" (วิทยากร นายถาวร สมพงษ์)
- เวลา 10.30 - 10.45 น. - รับประทานอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม
- เวลา 10.45 - 12.00 น. - บรรยายให้ความรู้เรื่อง สิทธิ หน้าที่ และการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น (วิทยากร นายถาวร สมพงษ์)
- เวลา 12.00 - 13.00 น. - รับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 13.00 - 14.30 น. - กิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมสมอง ปัญหาในชุมชนและการแก้ไขด้วยกระบวนการประชาธิปไตย (วิทยากร นายถาวร สมพงษ์)
- เวลา 14.30 - 14.45 น. - รับประทานอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม
- เวลา 14.45 - 16.30 น. - บรรยายการเลือกตั้งตัวแทน หรือการทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อตัดสินใจเรื่องสำคัญ (วิทยากร นายถาวร สมพงษ์)
- ปิดการอบรม

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม